

GINEBRA I SERRABOU: Jordi Ginebra i Serrabou, *La nova normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Guia pràctica*, Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, 2017; «Biblioteca Digital», 13.

XAVIER MARZAL DOMÉNECH

Tècnic lingüístic del Servei Lingüístic de la Universitat Oberta de Catalunya
jmarzald@uoc.edu

La nova normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Guia pràctica és una obra absolutament necessària dins el context sociolingüístic de la llengua catalana. La publicació de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (GIEC) va deixar lingüistes, professors, traductors, correctors, escriptors —val a dir, tot el sistema social més o menys encarregat de treballar amb la llengua i de vetllar per l'ús lingüístic eficient— davant l'obligació de conèixer, jutjar i assumir els canvis que pogués haver-hi en aquesta gramàtica. I aquí topem amb l'escull monumental que fa tan oportú l'opuscle de Ginebra: la GIEC és una obra complexa, llarga (quasi 1.500 pàgines), feixuga (35 epígrafs, 204 apartats, 421 subapartats i encara 286 subsubapartats), tècnica i molt especialitzada (la terminologia lingüística emprada renova considerablement les etiquetes ja tradicionals i conegudes).

Atesa, doncs, la dificultat d'arribar a conèixer el contingut de la gramàtica, el que els especialistes i un públic una mica més ampli necessitaven era fonamentalment saber quins canvis normatius contenia la nova gramàtica. Sabent que l'obra de l'IEC no funda, és clar, una nova normativa, sinó que és una continuació i ampliació de la normativa fabriana amb alguns canvis, el que els usuaris conscients de la llengua necessitaven era un compendi d'aquests canvis: tenir clar allò que abans no era permès i ara ho és —casos de restricció normativa menor—, o allò que potser s'esperava que canviés i no ha canviat.

És justament tot això el que intenta resoldre *La nova normativa* de Jordi Ginebra. L'obra era una necessitat social, per a ajudar a «baixar» el contingut de la GIEC de les altes esferes dels redactors de l'obra al nivell dels especialistes que treballen directament amb el català. S'ha repetit sovint que la GIEC no és per al públic general i que és per a especialistes: i podria pensar-se que Ginebra ha fet aquest treball de difusió per al públic general. Creiem, però, que en la GIEC i en l'opuscle de Ginebra cal veure-hi una estratificació social distinta: més aviat diríem que la GIEC és per a doctors i lingüistes hiperespecialitzats i l'obra de Ginebra és per a especialistes i tècnics. Cap de les dues no és per a un públic ampli.

L'aspecte més positiu —i útil i pràctic— del treball de Ginebra és que sintetitza justament els canvis: allò que cal saber per a «anar fent», per a continuar treballant amb la llengua aplicant la normativa (i sense haver-se d'empassar íntegres les 1.500 pàgines de la GIEC). És una obra d'extracció i síntesi dels canvis normatius, que havia de ser escrita per algú amb un coneixement altíssim de la normativa anterior i dels comentaristes d'aquell estat de la normativa, per a

poder fer-ne la comparació amb la GIEC. És important, també, explicar el que no és aquesta obra: no és una valoració de la GIEC ni una reflexió sobre la posició d'aquesta gramàtica en la història de la llengua catalana; com diu el mateix Ginebra, no és «una anàlisi crítica de la nova normativa».

El llibret s'estructura en vuit apartats: l'índex, per error, n'esmenta sis; i lamentablement no és l'únic error tipogràfic, cosa que demostra que l'obra va ser editada massa de pressa o amb una certa precipitació, potser per la voluntat de respondre tan aviat com fos possible a la necessitat social de què parlem. Els apartats són: propòsit de l'obra; introducció, sobre el model de gramàtica que ha escrit l'Institut i sobre la intenció de l'obra de Ginebra; els quatre apartats que constitueixen el gruix de l'obra: un per als usos gramaticals fins ara condemnats i ara admesos, un altre per als usos que no canvien però que alguns autors o sectors d'usuaris demanaven o esperaven que canviessin, un sobre informacions noves de la GIEC i punts poc resolts, i un sobre les novetats de l'ortografia; un apèndix dedicat, ben oportunament, a explicar el sentit d'algunes de les noves etiquetes gramaticals que fa servir la GIEC (un dels aspectes que dificulta més la comprensió d'aquesta nova gramàtica); finalment, un apartat de bibliografia.

L'apartat més important per als lectors és, sens dubte, el d'usos fins ara condemnats i ara admesos: són els canvis efectius sobre la normativa el que la gent vol saber. Qui vulgui conèixer quins són aquests canvis, en tindrà prou de llegir aquest apartat.

Com a aspectes qüestionables del llibre de Ginebra, cal dir que els problemes que mostra són clarament deutors de la mateixa GIEC: les dificultats tant expositives com interpretatives que conté són conseqüència del fet que la GIEC és excessivament abstrusa, complexa i difícil d'interpretar. La qüestió més delicada és, potser, saber què és vàlid i què no és vàlid en els diferents usos i registres. És sabut que la GIEC ha optat deliberadament per eliminar les etiquetes de *correcte/incorrecte* en el redactat de tota l'obra: s'ha recorregut, en canvi, a un reguitzell d'expressions per a intentar exposar la validesa de segons quins usos en els diferents registres. Però aquestes expressions de la GIEC són excessives en nombre i confusió en el sentit: fa la impressió que hi ha massa etiquetes que poden voler dir el mateix (i si no volen dir el mateix, el matís diferenciador no és clar). Ginebra extreu de la GIEC fins a tretze d'aquestes expressions: *preferible en els registres formals, propi dels registres formals, més habitual en els registres formals, l'habitual en registres formals, més habitual en llengua escrita, més corrent i preferible, s'usa preferentment, preferentment, se sol mantenir en registres formals, tendència en els registres formals, forma tradicional, tradicional i preferible en els registres formals, més habitual*. La GIEC, no hauria d'haver reduït el nombre d'aquestes expressions? No hauria convingut delimitar-ne l'abast i el valor? Davant d'aquesta casuística tan complexa, és normal que l'obra de Ginebra tampoc no pugui aclarir amb precisió l'abast normatiu i de registre de cada ítem comentat. És més: com que Ginebra, contràriament a la GIEC, sí que decideix de fer servir *correcte/incorrecte*, el lector pot intuir o témer que la decisió de Ginebra de

qualificar de correcte o incorrecte un ítem inclogui un matís interpretatiu seu. Potser en aquest punt hauria estat més realista i fiable que Ginebra es limités a reproduir les etiquetes de la GIEC, sense arriscar-se a fer servir *correcte/incorrecte*. Davant d'aquesta possible subjectivitat, el lector no té més remei que recórrer a les pàgines originals de la GIEC per saber amb exactitud què hi diu l'Institut.

Un exemple sobre aquesta qüestió: el verb *haver-hi* i la concordança o manca de concordança amb el seu argument intern quan va en plural. La forma fins ara considerada correcta és *Hi ha cadires*, sense concordança. D'acord amb la GIEC, és ara correcta la forma *Hi han cadires*, amb concordança? L'assumpte és tractat a la pàgina 850, on s'explica (en lletra petita) quins dialectes fan aquesta concordança i quins no, i es diu que «la manca de concordança és l'ús consolidat en els registres formals». D'això, Ginebra en trau la conclusió que *Hi han cadires* és «solució incorrecta»... però NOGUÉ (2018: 126-128) afirma que «la GIEC no diu que la concordança no sigui acceptable, i per tant de l'explicació que dona se n'ha de deduir que en valencià i en català central és normativa». Si dos grans especialistes com Ginebra i Nogué arriben a conclusions contràries, és que alguna cosa falla a la GIEC a l'hora de manifestar la seva potestat normativa.

D'aquí arribem a una conclusió important: l'obra de Ginebra no eximeix de la consulta directa de la GIEC. Ginebra recull els canvis i les novetats i en sintetitza el valor normatiu últim; però l'abundància d'informació, matisos i punts conflictius dins la GIEC fa que la persona que consulta l'obra de Ginebra necessiti finalment anar a les pàgines directes de la GIEC. Ginebra ofereix una bona porta d'entrada a les novetats de la GIEC i facilita la trobada dels punts de la gramàtica en què es comenten aquestes novetats (cada ítem porta els números de les pàgines de la GIEC en què es tracta el tema); però la consulta de la GIEC es fa inevitable i pràcticament cal fer sevir totes dues obres alhora. Potser caldria entendre el treball de Ginebra així: com un índex amb caràcter de brúixola per a atrevir-se a navegar per les espessors de la nova *Gramàtica de la llengua catalana*.

BIBLIOGRAFIA

- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- NOGUÉ (2018): *Neus Nogué Serrano, La nova normativa a la butxaca*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.